

ברפתות

פגישה מחודשת

מאת אלי סמסון
שה"מ המחלקה לבקר (בגימלאות)

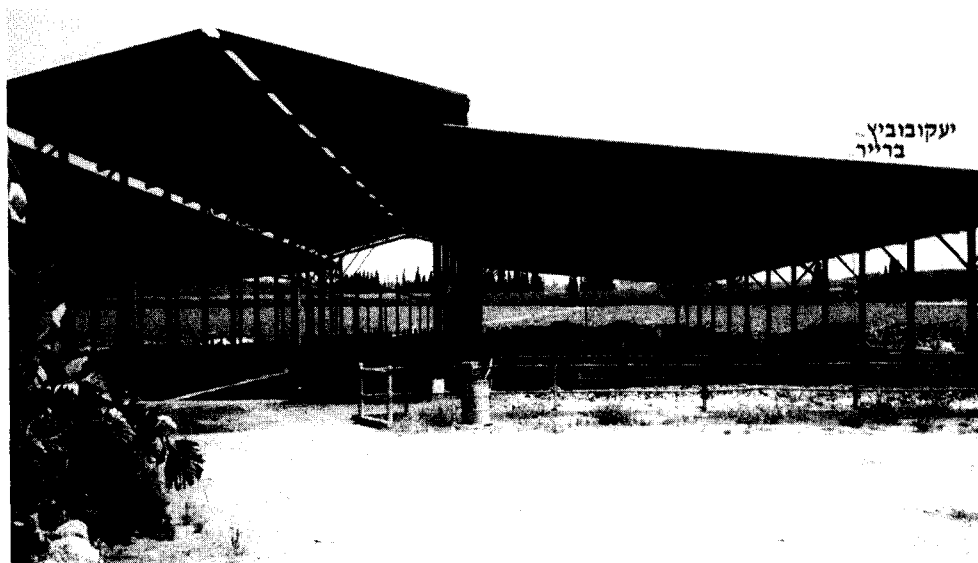
לזכרו של בנימין לב ז"ל ידיד, בראורין, מדריך לדורות רפתנים

בייג'ין שבסין אמורה להגיע ארצה לימים אחדים על מנת לברר אפשרות לשיתוף פעולה להקמת רפת לדוגמה במחוזם. אני התבקשתי להתלוות אליהם בעת סיורם ולשמש להם מתרגם (לא לסינית – רק לאנגית). מלווה, מסביר ואחראי לעמידה בלוח הזמנים בתכנית ביקורים וסיורים שהוכנה עבורם בקפידה על ידי המארגנים. לעצמי ביקשתי להתרשם מחדש מן הנעשה "בשדה" ולראות מה נשתנה מאז...

כבר שנים אחדות אני בגימלאות. בשנתיים הראשונות שהיתי בבייג'י ועסקתי שם ביעוץ לגידול בקר. לאחר שובי עקבתי ממרחק מסוים אחר הנעשה בענף. פה ושם השתתפתי בכנס או בפעילות מקצועית, הדרכתי אורחים מחו"ל בביקורם בארץ וקראתי בענין כל ספרות מקצועית שהגיעה לידי. עד שבא ישראל דאז ודר' י. פלמנבאום מנהל המחלקה לבקר של שה"מ דהיום, והחזיר אותי למשך ימים אחדים אל מרכז הזירה המקצועית המעשית, לפגישה מחודשת עם הענף.

משלחת של אנשי "המשרד לגידול בעלי חיים וחקלאות ימית" ממחוז ג'ואן שליד

סככת פרות "בעלת נפח גדול" בגבעת חיים, איחוד.

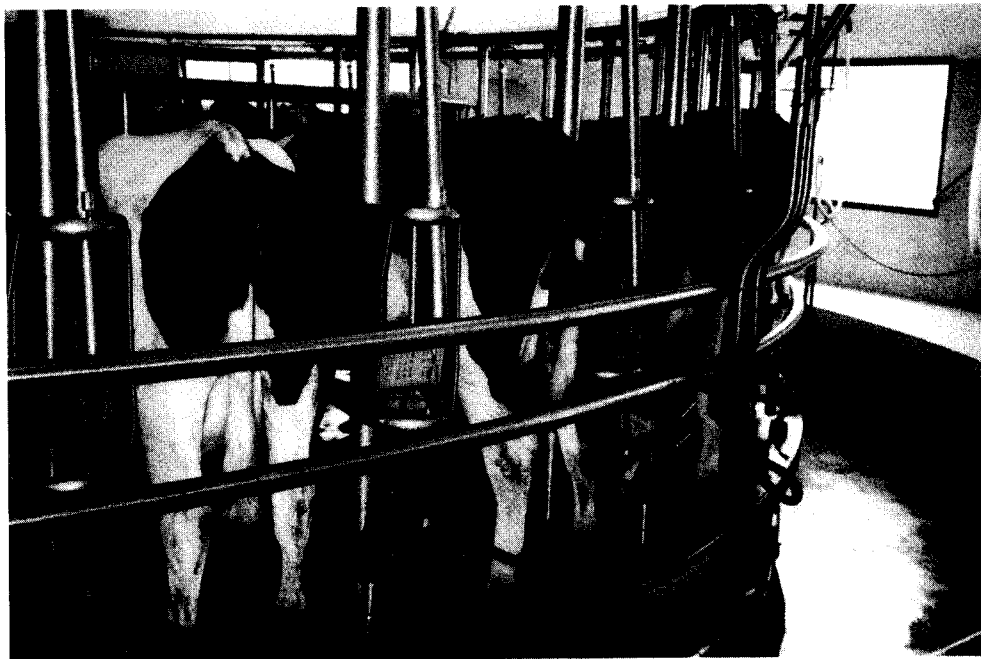
הוגבהה ולראשונה שמעתי שהיום כבר לא מדובר ב"מטרים מרובעים של שטח לפרה" אלא ב"מטרים מעוקבים של נפח לפרה", על מנת לאפשר איזודור יותר טוב כדי שתוכל להיפטר מעודפי חום הגוף. המטרה לסירוגין ומאווררים הפכה כבר שגרה במשקים רבים, הן מעל האבוסים והן בחדרי ההמתנה בכניסה למכוני החליבה.

מעבדת החלב ומרכז ספר־העדר בביתן אהרון
נמצאים בשלב האחרון לפני העברתם למקומם החדש. מערך תקשורת מחשבים ארצי משוכלל שמקשר ומתקשר את כל מערכות המידע של ביקורת החלב, ההזרעה המלאכותית, בריאות הבקר והעטין וניהול העדרים מרשים תמיד מחדש, והאורחים מסין בוודאי פערו עיניים משתאות. נוכחתי שם שהרבה נושאים שהיו אז בחיתוליהם, כגון החלבון בחלב או תאים סומאטיים, הם היום עניין שבשגרה.

ביום המיועד (אחרי שפעמיים הם דחו את הביקור) הגיעו ארבעת נציגי המחוז (סגן מושל המחוז ושלושה מנהלים בכירים) ובראשם מר מה צ'ון צ'נג המנהל המקצועי של המרכז לבקר לחלב של בייג'ין והוא למעשה איש המקצוע היותר רציני מביניהם, איש העולם הגדול, שלמד שנתיים בארה"ב והסתובב בעולם והוא גם היחיד הדובר אנגלית והמתרגם לאחרים לשפתם. הגעתי לאכסנייתם בשפיים להיכרות הדדית ולאחר הטכס הבלתי נמנע של החלפת כרטיסי ביקור – יצאנו לדרך.

גבעת חיים איחוד משמשת כבר שנים רבות כמקום עליה לרגל לכל החפץ לראות מערך מבנים מסודר או מכון חליבה קרוסלה או רפת מנוהלת היטב. מה נשתנה מאז ביקורים קודמים? מכון החליבה המסתובב הישן הוחלף בחדש, צף על פני מים שהפרות נחלבות בו מאחור (ואינני בטוח שזה יתרון). סככת הפרות

מכון החליבה "מייסב" ברפת קב' גבעת חיים, איחוד

שחורה ומעופשת, עם שטח כריה חלק וישר וללא פחת. כמה עמלנו "אז" לשכנע שאפשר עם הקלשונים לחפור קיר ישר ושהפחת והעובש אינם הכרחיים.

השירות להזרעה מלאכותית. דני קלי ב"השרות" ערוך ומתורגל בקבלת אח"מים מכל קצוות תבל וכרגיל הוא עשה זאת על הצד הטוב ביותר, אפילו תדפיס בסינית על עדר הבקר הישראלי הוא הכין עבורם. אם ימצא התקציב ויינתנו האישורים הדרושים, אין ספק שהם יקנו זרמה של פרים מישראל.

חוויות ביניים. האורחים התלבטו קשות עם מיני המזון וצורת האכילה שלנו: איך "מגנבים" חומוס הראינו להם, אבל איך לאכול עם סכין ומזלג במקום עם מקלות אכילה הם היו צריכים ללמוד בעצמם. תבלינים ומוספים שונים למזונם הם הביאו איתם, אך לשיהוקים הרמים

הרפת ומרכז המזון של יבנה. לכאן הם הובאו כדי לראות רפת מסודרת ומנוהלת היטב ובה גם שלוחת עגלים לפיטום. יונקים שוכנים במלונות היו בשעתו קוריוז שלא כל כך האמינו בו – היום זאת שיטה מקובלת כאן ובמקומות רבים ואף על פי שהיא דורשת השקעת עבודה רבה יותר – התוצאות בהקטנת תחלואה ותמותה כנראה מצדיקות אותה. אינני בטוח שהאורחים האמינו, שעגלי הפיטום נמכרים בגיל 10–12 חודשים במשקל 420–450 קילוגרמים.

מרכז המזון המסחרי, המנוהל על ידי צוות נפרד מצוות הרפת ומוכר את תוצרתו למשקי הסביבה הקרובה והרחוקה יותר – מרשים בארגונו, בנקיונו ובציודו המכני הרב והמשוכלל. הבדל מהותי בין אז להיום ניכר בבורות התחמיץ! לא רק ביבנה, בכל מקום בו ראינו בורות תחמיץ הם היו ללא שכבה עליונה

שטיפת רצועת ההאבסה ברפת עין חרוד, איחוד

מפעלי פלדות בעין־חרוד מאוחד מייצרים ציוד לפיסטור ולעיבוד חלב למוצרים שונים (יוגורטים, שמנת, חמאה, גבינות רכות וקשות וגלידה) למחלבות לא גדולות, של 1,000 עד 10,000 ליטרים ליום. גם בארץ וגם בעולם הגדול יש שוק גדול וגדל לציוד כזה וטוב לדעת שיש מי שמייצר ומשווק אותו.

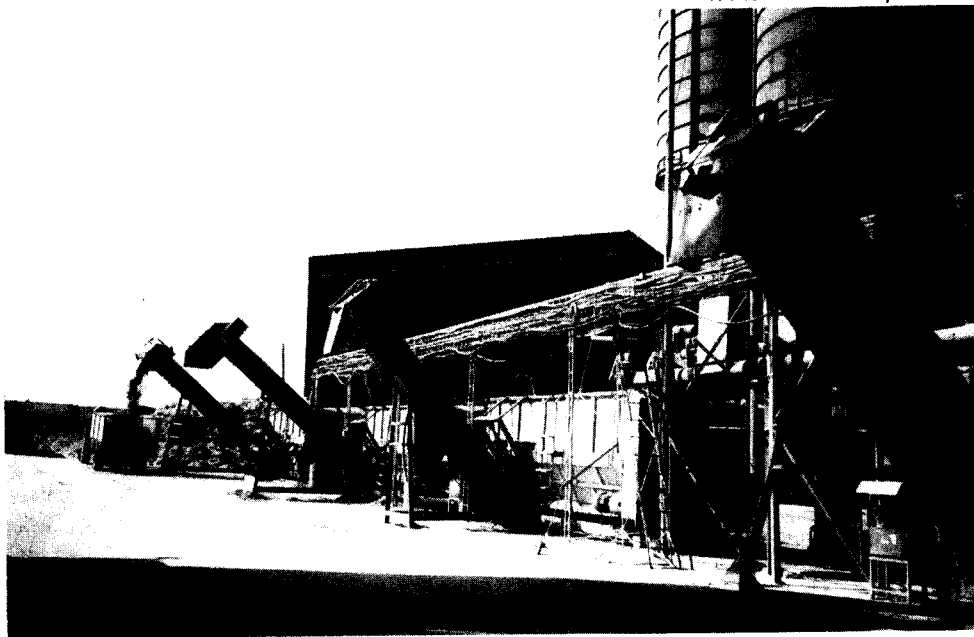
רפת עין־חרוד איחוד היתה אחת הרפתות הראשונות בהן התחלתי להדריך עוד בשנות הששים. בימים שבכל הארץ הנורמה להזנה לקיום גוף הפרה כבר היתה חמש יחידות מזון ליום – הם עוד נשארו נאמנים לנורמה הקודמת של ארבע וחצי יחידות – אבל הם היו בין המשקים הראשונים, אם לא הראשון בהם, שהיתה להם שלוחת טלפון ברפת!! חידוש מהפכני באותם הימים. הפרות היו אולי קצת יותר רוות... אבל השורה התחתונה תמיד היתה בסדר. נדמה, שהגישה הכללית הזאת לא השתנתה, השקעות לא ראוותניות, רק במה

(גרעבים בלע"ז) שהם מחוייבי הנימוס הטוב אצלם – אנחנו היינו צריכים להתרגל. אבל בכל מקום (כמעט) כיבדו אותנו במשקה ובטעימה.

הסופרמרקט ליד נתניה גרם להם להלם – אבל ההתרגשות הגדולה ביותר היתה ליד ערמת הפלפלים הירוקים הגדולים. הם מכירים אותם רק בשליש או מחצית הגודל ממה שהם ראו שם.

זרעים גדרה. לבקשתם ביקרנו גם במכון המייצר זרעים לירקות. זה אמנם אינו שייך למקצוע "שלנו" אבל היה מרשים ביותר לראות מפעל הייטק חקלאי פרטי העוסק בפיתוח ובייצור מגוון רחב של זרעי ירקות ופרחים, ומה לא – ובשיווקם לכל קצווי תבל. גם פלפלים גדולים כדוגמת אלה שראינו בנתניה ראינו שם גדלים על שיחים ננסיים, וכשנכנסו לחממה של עגביות הם גם התחילו להאמין שיכול של 10 טון ל"מו" (שזאת יחידת השטח שלהם, כשני שליש הדונם) זה בהחלט אפשרי.

מרכז המזון במושב באר־טוביה

בו וגם אורחינו התרשמו. גם עבורם 40,000 טון תחמיץ בשנה זאת כמות משמעותית.

רפת של מושבניק בניר ישראל. בעל-הבית לא נמצא אבל הפועל התאילנדי מאפשר לנו לבקר ברפת ושמעון אופיר מ"מתמור" שהתלווה אלינו באותו יום מכיר ומסביר את כל הדורש הסבר. רפת מסחרית גדולה, ללא מבנים יוצאי דופן, עם מכון חליבה צנוע וקומפקטי עם פרות ישראליות ממוצעות שמפרנס את בעליו בכבוד.

רפת אורי-הנר. פנודי רכז הרפת מקבל אותי בשמחה: "חזרת שוב לעבוד אצלנו? ואיפה היית כל הזמן?" הרפת לא השתנתה בהרבה מאז, הציוד יותר משוכלל, אבל תנובת החלב עלתה בהרבה וגם כאן, כמו אצל כולם, הרצון והיכולת להגדלת ייצור החלב קיימים – אבל המכסות, המכסות...

מקבלים אותנו יפה, מסבירים ומראים לנו עוד רפת מסחרית עם מרכז מזון מקומי מסודר, הקונה את רכיבי המזון המרוכז מ"מתמור" ומקבלת מהם גם ייעוץ מקצועי. מבלי לראות את פרטי המאזן המקצועי והפיננסי (כפי שראיתי בשעתו, עת ערכתי את הסיכומים הכלכליים באזורם), אני משוכנע שהרפת של היום איננה מביאה להם הפסדים.

מכון התערוכות מתמור. במגרש הביתי של שמעון אופיר מקבלים את כל ההסברים ורואים את כל מה שצריך לראות, ואי אפשר לא להתרשם מהמפעל הגדול והמסודר והממוכן והממוחשב הזה. כאשר בסוף קיבלו האורחים במתנה עט וחולצת פרסומת, לא היה קץ לשמחתם. (לא היה בהישג ידם לקנות הרבה מתנות... אוי, כמעט כתבת: "... להביא לילדים". אבל להם, לפי המדיניות הממשלתית הרשמית, יש רק ילד אחד לכל אחד).

פגישות הסיכום בתל-אביב וירושלים. במשרד של סינדקו (המרכז לסיוע והדרכה חקלאית בינלאומית) של משרד החקלאות

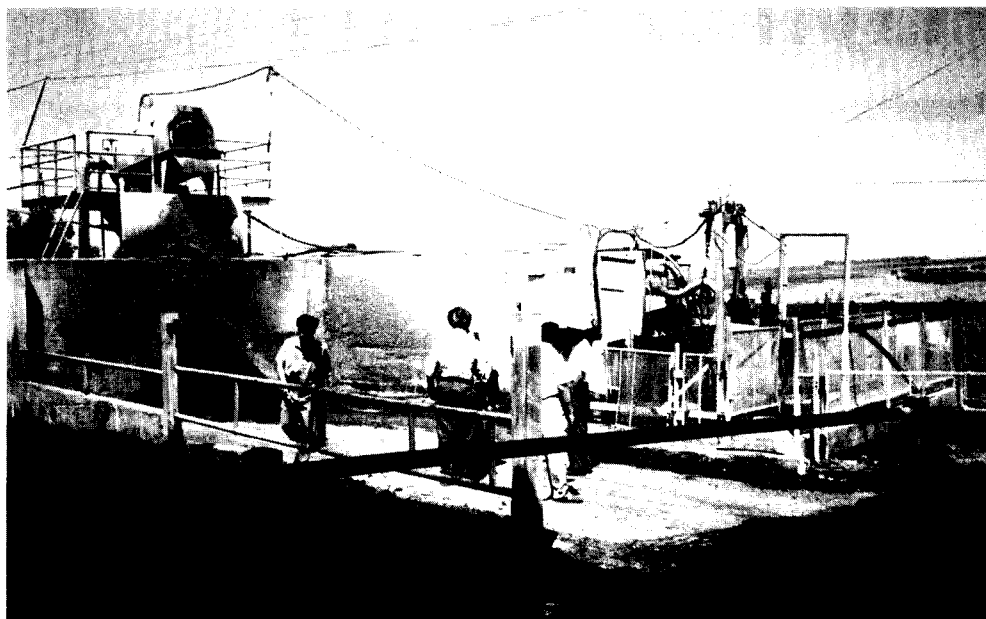
שנחוץ ומביא לתוצאות מוכחות. כבר שנים רבות הם עובדים עם האדריכל יהודה שפרכר ואיתו הם הגבירו חלק מסככות הפרות ואין שם עולים לקשירה לכל פרה. גם התקינו מערך לשטיפת הזבל ממקום עמידתן של הפרות לאורך האבוס, באמצעות זרם מים חזק ומתקן להפרדת הזבל למוצקים לשימוש כדשן ולשימוש חוזר של הנוזלים. מכון החליבה הישן עומד נטוש ומכון חדש ופונקציונלי ובו משרד וחדרי השירותים השונים בקומה שניה הוקם בקרבתו.

צח"מ ורפת אפיקים. גם הם ערוכים ומורגלים באורחי חו"ל, ובצהרי יום קיץ לוחט ראינו איך חולבים ומקבלים מיד את כל נתוני זיהוי הפרה, כמות החלב ומוליכותו החשמלית, מספר הצעדים שהיא צעדה מאז חליבתה הקודמת וכל יתר פלאי הטכנולוגיה הממוחשבת. הרפת עצמה לא שונה בהרבה מאז הימים הרחוקים בהם ביקרתי שם לעתים קרובות – אבל הפרות... לא יאומן... להניב יותר מעשרת אלפים ליטרים בשנה בחום הזה. ארוחת הצהריים בחדר אוכל קיבוצי היתה להם חוויה.

חוויות ביניים. הירדן, הכנרת, נצרת או כל יתר המקומות הקדושים לכל העולם המערבי לא אומרים להם כלום, ורק מר מה צ'ון צ'נג מתמצא קצת בהיסטוריה, בגיאוגרפיה, בפוליטיקה ובתרבות של ישראל.

נו, טוב, ומה אנחנו יודעים על ארצם? מי יודע למנות יותר מחמישה שמות של ערים בסין? של מנהיגים חשובים? של פרקים בהיסטוריה הארוכה של המדינה רבת התושבים בתבל? מכל מקום, עלינו איתם גם לרמת הגולן, צפינו על הכנרת, עברנו את הירדן, הגענו עד ל"נופית" שליד טבעון לביקור גומלין אצל אמיתי אבנון שהתארח אצלם בהיותו בסין והגיע איתם באותה טיסה לארץ.

מרכז המזון של באר טוביה. הגדול ביותר במזרח התיכון מרשים תמיד את כל המבקרים

המתקן להפרדת זבל ברפת עין חרוד איחוד.

לדיונים מקצועיים, ללשכות ההדרכה ולכל מוקדי הפעילות המקצועית.

הכרתי את בנימין עוד בשנות הארבעים ואנו נערים בשומר הצעיר, הוא בחיפה ואני בקריית חיים, ונפגשנו בתהלוכות האחד במאי בחיפה או בהפגנות הענק נגד הספר הלבן הבריטי או בכנסים של התנועה.

נפגשנו מחדש בשנות הששים, הוא מדריך אזורי לגידול בקר בלשכת לכיש ואני בלשכת בית שאן. משנות השבעים ועד יציאתנו לגימלאות אנחנו פועלים במסגרת המחלקה לבקר של שה"מ. לעתים הוא מנהל המחלקה ואז הוא הבוס, לעתים אנחנו בתפקידים מקבילים, אך תמיד תמיד עובדים תוך שיתוף פעולה והבנה וידידות. ותמיד אני נהנה מן ההומור ומהרוח הטובה, משפע ידיעותיו המקצועיות ואופקיו הרחבים.

בערב פסח תשנ"ו הלך בנימין לעולמו. המשך התפתחותו של הענף שהיה יקר לו – היא מצבה חיה לפעלו. נזכור אותך ויהיה שלום לך.

דניאל

בתל-אביב, השתתף בדיון בין היתר צ. הרמן שהוצג כמי שישב שנים אחדות בפיג'י כיועץ לתכנון. בדיון עם אנשי מש"ב (מחלקה לשיתוף בינלאומי) של משרד החוץ, יושב ראש הישיבה ד. בן-אליעזר, הציג את עצמו כאיש שישב שנים אחדות בשגרירות ישראל בפיג'י. גם אני, בוגר שנתיים בפיג'י השתתפתי בדיון. אם פיג'י הקטנה והרחוקה, בת פחות ממיליון התושבים, זכתה לסיוע כזה – חשבו לעצמם בודאי אורחיו מסין – "מגיעים לנו" לפחות 1200 יועצים.

הדיונים "מי יתן מה" – אבל עלזאת יחליטו בדרגים הבכירים. המשלחת הסינית בודאי יצאה עם רושם מבוסס שיש לנו ענף עתיר ידע, נסיון והשגים שיכולים "להרים פרויקט" (ובתנאי שיהיה) לטובת שני הצדדים.

חזרתי לימים אחדים אל ריח הזבל וניחוח החציר ונוכרתי באותם הימים הרבים מספור, בהם נסעתי עם בנימין לב בכל רחבי הארץ, לביקורים במשקים, לקורסים ולימי עיון,